

IVN

AFDELING

EELDE/PATERSWOLDE

GROEN

HERFST 2009

NUMMER 53

Bestuur IVN Eelde-Paterswolde

Voorzitter	Leo Stockmann Anemoonweg 40 9765 HG Paterswolde	e-mail: glstockmann@hotmail.com tel.050-3095304
Secretaris	Agaath AB-van Zanten Goudsbloemweg 32 9765 HS Paterswolde	e-mail: agaath.ab@planet.nl tel. 050-3093113
Penningmeester	Willem Zandt Burg. J. G. Legroweg 19 9765 AD Paterswolde	e-mail: wzandt@hetnet.nl tel. 050-3094264 gironummer IVN: 0820257
Lid	Ep de Boer Ter Borchlaan 29/A 9728 XA Groningen	e-mail: e.deboer@home.nl tel. 050-5266364
Lid	Henk von Eije Burg. J. G. Legroweg 8 9765 AE Paterswolde	e-mail: j.h.von.eije@rug.nl tel. 050-3092973

Werkgroepen en contactpersonen

Bomen, ruimtelijke ordening en milieu:	Agaath AB	3093113
Tentoonstellingen en publiciteit:	Ynze de Boer	3091875
Planten:	Ynze de Boer	3091875
Vogels:	Leo Stockmann	3095304
	Tessa Westerhoff	3096242
Jeugd:	Aafke Pot	3095518
Vlinderkampje:	Tineke van den Berg	3094337
	Jille Eilander	3091918

Voorwoord

Gelukkig kun je met regelmaat trots zijn op ons IVN, vereniging voor natuur- en milieueducatie. Bezig zijn met het opsporen van nestplaatsen van gier- en huiszwaluwen, het ophangen van broedkasten voor gierzwaluwen en uilen, broedresultaten bijhouden van kerk- en steenuilen (en kasten schoonmaken na de broedtijd), de jeugd onderwijzen over de natuur, de waterlopen en bijbehorende oevers van Spierveen onderzoeken op planten, het vlinderkampje inrichten en beheren, monumentale bomen in kaart brengen, bezig zijn met ruimtelijke ordeningszaken, bezig zijn met publiciteit, lezingen en excursies. Ik kan meer zaken opnoemen. Bij al deze dingen zijn vele vrijwilligers betrokken, daarvoor past grote dank. Al die activiteiten geven onze afdeling een uitstraling in ons dorp Eelde-Paterswolde.

Extra trots mag ik als voorzitter zijn dat 'we' een prachtige vlindertuin hebben gerealiseerd, officieel geopend op 19 september. Meerdere jaren is er door talrijke vrijwilligers met grote inzet gewerkt om dat voor elkaar te krijgen. Het hele dorp kan van deze knusse locatie genieten, het is echt een reclameobject van onze afdeling! Mede door de mooie zomer hebben vele vlinders rondgevlogen en nectar gezogen. Ik weet zeker dat ik namens elk lid en elke donateur kan zeggen: gefeliciteerd met dit resultaat.

Op een andere plek in Groen vindt u een oproep om nieuwe leden / donateurs te werven. Onze afdeling heeft die nodig. Wilt u uw best doen? Gebruik de bijgesloten folder.

Naast al het positieve is er ook altijd wel een minpuntje. John Meeder, pas in het bestuur, heeft laten weten geen bestuurslid meer te willen zijn. Zijn inzet voor de synagoge en het zwembad in Zuidlaren en zijn regelmatige verre reizen geven hem bij nader inzien te weinig ruimte voor het IVN. John, bedankt voor hetgeen je voor onze afdeling hebt kunnen doen. Er moet een nieuw bestuurslid gezocht worden. Weet u een geschikte kandidaat of bent u hetzelfde? Laat het ons weten.

Een vriendelijke groet, Leo Stockmann, voorzitter.

Inhoudopgave:

Bestuur en werkgroepen	2
Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
Belevenissen met vogels	5
Nieuwe Folders Nieuwe Actie!	6
Blauwe Knoop	7
Stand van de huiszwaluwen	8
Uitbreiding vliegveld en de ontheffing Flora en Faunawet	10
Bouw van een industriële biovergister	11
Zoogdierwaarnemingen internet adressen	12
Fietsexcursie langs Eelder- en Peizer diep	13
De Levende Natuur en de Onlanden	14
De Onlanden, natuur- en waterbergingsgebied	17
Licht herstel kerkuilen	19
Plantenexcursie naar Broekland	22
Wat een boer niet kent....	25
Programma Vries	26
Vijftig ooievaars en een paartje appelvink	27
Programma Natuurclub Jeugd	28
Programma Herfst/Winter 2009-2010	29
Uitgebreide informatie over het programma	30
Koldeveen (Bongveen)	33
Excursie Mantingerzand	36
Kwaliteitstoets Landgoederen Eelde-Paterswolde	37
Programma afdeling Zuidlaren	41
Schilderachtige borders en terrasjes met kuip- en potplanten	44
Herstel historische vlechthekken	45
Voorjaar en zomer in het Vlinderkampje	46
Opening Vlinderkampje	47
Vogelcursus	49
Steenuilen in Eelde	50
Verzoek om oude 'Groentjes'	54
Medewerkers werkgroepen	55

Belevenissen met vogels in Eelde-Paters wolde

Sinds vorig jaar ben ik bij de vogelwerkgroep (VWG) aangesloten, nadat ik Aafke Pot op een regenachtige zondagmiddag in januari 2008 was tegengekomen. De aanleiding tot gesprek was een groep foeragerende sijzen in een rij elzen langs de Helmerdijk. Aafke vertelde me iets over de werkzaamheden van de VWG en dat sprak me aan. Dat voorjaar ben ik voor het eerst mee geweest op een vogelzangexcursie in de Braak waar Anne van de Zijpp samen met Herman Boerma een zeer boeiende ochtend verzorgde. Dit jaar wilde ik graag wat intensiever deelnemen aan de activiteiten van de vogelwerkgroep. Zo ben ik 6 maandagavonden op rij met een aantal liefhebbers / geïnteresseerden op pad geweest om in ons dorp de broedplekken van gierzwaluwen in kaart te brengen. Omdat de gierzwaluw een heel boeiende vogel is, ben ik vooral via internet op zoek gegaan naar informatie. Er is enorm veel te vinden over deze vogel, die maar zo kort in Nederland is om zich voort te planten.

Eerst was het even wennen om ‘gewapend’ met verrekijker de daken met pannen te onderzoeken op de aanwezigheid van de gierzwaluw. Tja, je staat zomaar iemands huis te bekijken. Gelukkig weten de meeste bewoners wel dat er in het broedseizoen geobserveerd wordt. En het leverde juist leuke reacties op, want toevallige passanten kwamen even vragen wat we aan het doen waren. Naast dat zo’n avond veel informatie opleverde, was het gezelligheidsgehalte ook bijzonder hoog. Om en om verzorgde iemand de koffie en voor je er erg in had was het vaak al 22.30 uur.

Wat gierzwaluwen betreft is het een drukte van jewelste in de wijk Paalackers. Daar zijn de wat oudere huizen met de pannen niet al te strak op het dak een stuk aantrekkelijker voor gierzwaluwen dan in de wijk Spierveen waar ik zelf woon. Gelukkig hoorde en zag ik ze in onze wijk wel foerageren of zich opmaken voor de nacht. Op 7 augustus heb ik de laatste gierzwaluw gezien rond ons huis. Ik kijk er al naar uit om ze rond 30 april weer te zien en te horen!

Graag zou ik onze tuin wat vogelvriendelijker zien worden. Maar wat een voerplank al teweeg kan brengen! In het voorjaar hoorde ik opeens een mus in de tuin. In de 4 jaar dat ik in Eelde woon, had ik die nog nooit gezien! Wel elders in het dorp natuurlijk, maar niet in onze heel directe omgeving. Een buurman had vorig jaar een vliegenvangerkast bevestigd in een grote eik op 100 meter afstand van ons huis. Daar zijn dit jaar 2 nesten met

ringmussen in grootgebracht, die bij ons van de voedertafel kwamen peuzelen. En opeens kwamen ook de huismussen in groten getale op het voer af. Ik heb er eens 35 tegelijk op en rond de tafel kunnen tellen. De nestkastjes in onze tuin voldoen waarschijnlijk niet helemaal, want er zijn door pimpelmezen wel 2 kasten geïnspecteerd. Ze zijn zelfs begonnen met het bouwen van een nestje, maar dat heeft niet tot broeden geleid. Wat wel al enkele jaren succesvol lijkt te gaan, zijn de huiszwaluwen. Zowel aan de oost- als westzijde onder de dakgoot zitten huiszwaluwnesten. Eén nest met 5 jongen is in juli succesvol uitgevlogen. Eén nest met jongen is verloren gegaan doordat het waarschijnlijk verlaten is. Ik heb er een mooi skeletje van een huiszwaluw van ongeveer een week oud aan overgehouden. Momenteel (het is 14 september) is er nog één nest met jongen. Ik hoop dat ze snel kunnen vliegen, want de herfst staat toch al echt voor de deur! En de reis is lang naar het Afrikaanse continent. Ik heb gemerkt dat het erg leuk is om actief te zijn voor vogels omdat het leerzaam en heel interessant is. En het leuke is dat er nog veel meer van die vogelliefhebbers rondlopen!

Tessa Westerhoff

Nieuwe Folders. Nieuwe Actie!

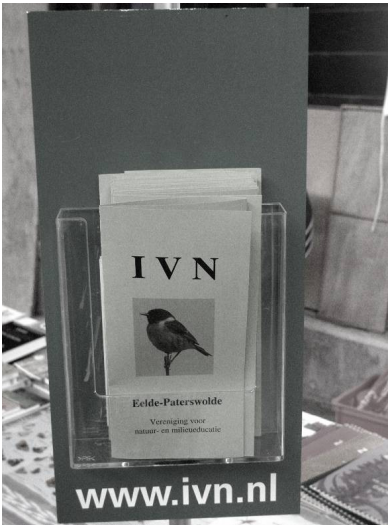

foto Leo Stockmann

Sinds enkele maanden hebben we een nieuwe folder, die een helder overzicht biedt van onze activiteiten. De folder ligt inmiddels al in de inforekken van de bibliotheek, Ons Dorpshuis en de VVV.

Maar nu is de beurt aan u!

Wij dagen u uit om met de folder die u aantreft in dit nummer van Groen een nieuw lid of donateur te winnen. U moet dus een beetje gaan lobbyen. U weet hoe meer leden, hoe meer donateurs, hoe sterker de vereniging. Mocht u meer folders nodig hebben, bel dan gerust een van de bestuursleden. Het bestuur dankt u bij voorbaat voor uw medewerking.

Leo Stockmann, voorzitter

Blauwe Knoop

Al 'sinds jaar en dag' handhaaft de blauwe knoop (*Succisa pratensis*) zich plaatselijk in de bermen van het zandpad tussen de Helmerdijk en Verlengde Boterdijk in polder de Peizer- en Eeldermaden. Deze soort is zeker niet meer algemeen te noemen.

Plantenliefhebbers die de groeilocatie kennen zijn elk jaar weer verheugd als er weer een behoorlijk aantal in bloei staat.

Gevaar loopt de soort door inrijding van de bermen (auto's, tractoren, motoren) en door grondverzet bij het afvlakken van het pad. Blauwe knoop is een late zomerbloeiër en in de derde week van september van dit jaar bloeide hij volop, zo constateerden leden van de PWG. Naast de vele blauwe bloemen waren er enkele nagenoeg witte bloemen. In de Nederlandse Oecologische Flora (deel 3, blz. 285) wordt van het voorkomen van witte bloemen niet gerept, wel van roze. Voor een uitgebreide beschouwing over de blauwe knoop wil ik verwijzen naar dit boek. De blauwe knoop behoort tot de kaardebolfamilie. In genoemde bermen komen ook soorten voor als wilde bertram en Sint Janskruid. Her en der dreigen de bermen teveel te verruigen door braam en wilgenopslag. Een adequaat beheer is noodzakelijk.

Leo Stockmann

De stand van de huiszwaluwen in Eelde-Paterswolde

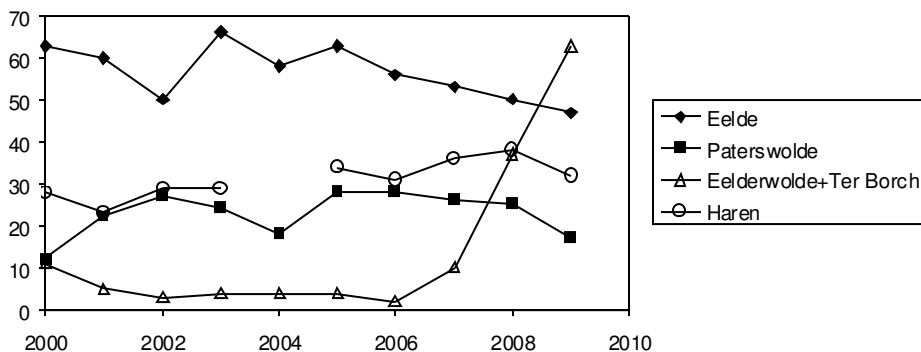
Zoals ieder jaar worden de huiszwaluwen in de oude gemeente Eelde-Paterswolde geteld. Ook dit jaar was daarop geen uitzondering. Uit de periode van 1998 tot en met 2009 zijn ons 185 verschillende adressen bekend waar zwaluwen zijn gezien. In totaal hebben we hier in 2009 203 nesten geteld. Dat zijn er 13 meer dan in 2008. Niet alle adressen zijn in alle jaren bekeken. Vanaf het begin van de telling eind jaren 80 werd de telling ieder jaar vollediger. Elk jaar werden er nieuwe adressen ontdekt, ook in 2009 was dit het geval. Navraag op deze nieuw ontdekte adressen leert vaak dat de soort er vaak al jaren broedt. Het totale aantal nesten per jaar geeft dus een vertekend beeld. Van 159 adressen is jaarlijks vanaf 2000 het aantal zwaluwen bekend. Met deze adressen kunnen we nagaan hoe het met de huiszwaluwen is gesteld.

Net als in 2008 was ook 2009 een zeer goed jaar voor de zwaluwen. In totaal waren 159 bezette nesten vastgesteld op de jaarlijks getelde adressen. Niet overal was de ontwikkeling van de aantallen hetzelfde. Alleen in Eelderwolde en Ter Borch was sprake van een forse toename. Op de overige plekken was er zelfs sprake van een afname (zie tabel).

Tabel: Veranderingen op de jaarlijks getelde adressen

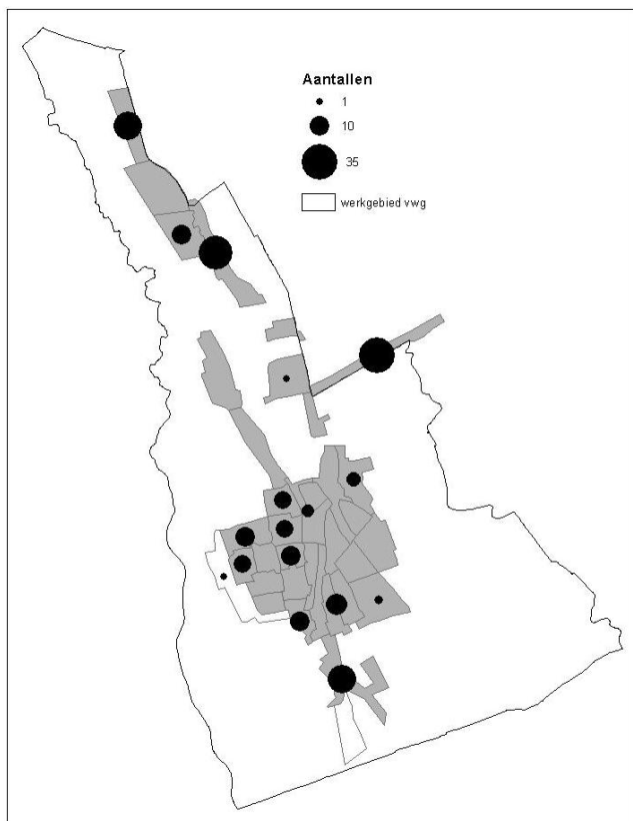
Gebied	2009	Vergeleken met 2008
Eelde	47	3 afgenomen
Paterswolde	17	8 afgenomen
Eelderwolde + Ter Borch	63	27 toegenomen
Haren (alleen Meerweg)	32	6 afgenomen

Als we kijken naar alle aantallen sinds 2000 (zie figuur 1) valt allereerst de zeer sterke toename in Eelderwolde en Ter Borch op. De oorzaak hiervan is waarschijnlijk dat ze hier zeer druk aan het bouwen zijn. Hierdoor ligt overal zand dat de zwaluwen gebruiken om hun nesten te bouwen. In de overige deelgebieden is sprake van minder grote veranderingen. In Paterswolde schommelt het aantal. In Haren lijkt het aantal toe te nemen. In Eelde lijkt als enige van de vier deelgebieden het aantal af te nemen. Mogelijk spelen ook in deze gebieden bouwactiviteiten een rol. Het gaat dan niet om het bouwen van een hele woonwijk, maar om individuele huizen.

Figuur 1: Het aantal huiszwaluwnesten op adressen die vanaf 2000 jaarlijks zijn geteld.

De laatste tijd werden jaarlijks nieuwe adressen ontdekt. In 2009 werden voor het eerst bijna geen nieuwe locaties ontdekt vergeleken 2008. Waarschijnlijk hebben we alle adressen in het werkgebied van de vogelwerkgroep gevonden. Daarom kunnen we voor het eerst een volledige kaart met de verspreiding van Huiszwaluwen maken (zie figuur 2). De hoogste aantallen zitten aan de Meerweg (35), Eelderwolde (30), Zuideinde (23) en aan de Ter Borchlaan (22). Verder zitten er veel verspreid in het noordwesten van Eelde-Paterswolde (tezamen 45) en in het zuiden van Eelde (tezamen 23). Opvallend weinig vogels zitten er in het zuidelijk deel van Spierveen, Schelfhorst/Hooiweg en in het midden en het oosten van Paterswolde.

Figuur 2: Kaart met de aantallen huiszwaluwen in 2009 per wijk.

Joke Nienhuis-Poel & Jeroen Nienhuis

Uitbreiding vliegveld en de ontheffing Flora- en Faunawet

Om de baan van vliegveld Eelde te verlengen, zullen over ongeveer 700 meter de bomen van de Eekhoornstraat gerooid moeten worden, evenals de oude houtwallen tussen de Eekhoornstraat en het huidige vliegveld. Dit gebied herbergt vijf soorten vleermuizen die beschermd zijn door het Europese ‘Bats Agreement’ en vallen onder bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De Raad van State sprak uit dat er een ontheffing nodig om dit vleermuisleefgebied te vernietigen.

Voor een ontheffing is vereist dat er geen alternatieve oplossingen zijn, dat er sprake moet zijn van ‘dwingende redenen van groot openbaar belang’, en als dat het geval is moeten de verloren natuurwaarden gecompenseerd worden. In 2008 heeft Europa richtlijnen uitgevaardigd die de luchtvaart in 2012 onder het CO2 emissiehandelssysteem brengen. De Europese Unie schrijft dat anders de groei van de luchtvaart de inspanningen van andere bedrijfstakken om CO2 te beperken teniet doet. De EU stelt dat de klimaat effecten van luchtvaart twee tot vier maal zo groot zijn als de effecten van de CO2 uitstoot alleen.

Bij de hoorzitting over de ontheffing op 7 september 2009 hebben we teksten uit de EU richtlijn geciteerd om aan te tonen dat de EU streeft naar stabilisatie of vermindering van de emissies van de luchtvaart. We hebben gesteld dat deze stabilisatie en vermindering van de CO2 emissies gezien moeten worden als ‘dwingender’ redenen van groot openbaar belang dan de uitbreiding van het vliegveld .

Ook hebben we gesteld dat in een eventuele ontheffing opgenomen moet worden dat deze pas in werking kan treden wanneer de baanverlenging onherroepelijk is geworden; de luchthaven mag rustig bomen planten voor een nieuwe vleermuisvliegroute.

Wietske ter Veld

Bouw van een industriële biovergister in het Bunnerveen.

In het Bunnerveen, op de hoek van de Bongveenweg bij het fietspad naar Norg staan al meer dan twintig jaar drie mestilo's . Het Bestemmingsplan Buitengebied van Vries had op verzoek van een agrariër deze plek de bestemming 'mestopslagbedrijf' gegeven. De silo's mochten niet hoger zijn dan vijf meter, met een kap van anderhalve meter. In 2006 gaf het gemeentebestuur van Tynaarlo een ontheffing van de bepalingen van het bestemmingsplan voor een agrarische biovergister, met een maximale hoogte van 10.60 meter. Het motief was de productie van duurzame energie. Het IVN beschouwt dit als verrommeling van het buitengebied. In de biovergister zal 36 000 ton mest en andere producten vergist worden. Die andere producten zijn onder meer maïs en afval van de levensmiddelen industrie. Het methaangas dat vrijkomt wordt verbrand in een Warmte Kracht Koppelingen installatie en levert dan electriciteit en warmte. De elektriciteit gaat in het net, en de warmte gaat met koelers de buitenlucht in. Het IVN betoogde dat de motivering 'duurzame energie' niet deugdelijk was, omdat op deze plek de warmte niet nuttig gebruikt kan worden en dat het een industriële inrichting betreft die niet in het agrarische gebied thuishoort.

De advocaat van de biovergister stelde dat de investering 3.25 miljoen euro bedraagt, en dat Bio Energie Bunne over een periode van tien jaar 12 miljoen euro subsidie ontvangen zal op basis van de oude MEP regeling voor duurzame energie. Deze grote subsidie toont aan dat de biovergister werkelijk duurzame energie leveren zal.

De Raad van State volgde deze redenering als bewijs voor duurzaamheid en verklaarde verder dat de huidige bestemming al industrieel is.

Deze bijzonder riante subsidieregeling is bij het begin van deze kabinetsperiode overigens al ingetrokken, maar de vergister in het Bunnerveen valt nog onder de oude regels.

Wietske ter Veld

Zoogdierwaarnemingen en -meldingen

Kijk hiervoor op:

www.zoogdieratlas.nl

www.jaarvandeegel.nl

www.waarneming.nl

Verslag van de Fietsexcursie langs de bovenlopen Eelder- en Peizerdiep op 28 juni 2009

De lezing van Steven Verbeek (Waterschap Noorderzijlvest) en Agnes van de Vijver (Provincie Drenthe) in januari en die werd bijgewoond door 60 personen bood voldoende ingrediënten voor een verwachtingsvol praktisch vervolg, een fietstocht langs de objecten. Een uitgebreid verslag over de lezing, geschreven door Tineke van den Berg, vindt u in het lentenummer van Groen 2009. 10 personen hadden wel zin in de fietstocht onder leiding van Steven. Achtereenvolgens bezochten we Runslot (Hondstongen), Eekhoornsche loop, Grote masloot, Oostervoortse diep (twee locaties), Sloot tussen Bunne en Winde en het Eelderdiep.

Eekhoornsche loop met stuw.

foto Leo Stockmann

Vanwege het reeds uitgevoerde beek(dal)herstel van het Oostervoortse diep ten noordoosten van Norg was dat het meest interessante object om te bekijken. Het geheel is nu een enkele kilometers langgerekte natuurstrook in ontwikkeling. Voor mogelijke ontwikkelingen bij de andere objecten wil ik verwijzen naar het verslag van Tineke. Het zonnige weer met een temperatuur van 25 graden maakte de fietstocht extra aangenaam. Boompieper, Tuinfluiter, Zwartkop, Vink, Koekoek, Boomklever en Geelgors lieten zich her en der horen.

En een Ooievaar liep in statige pas, en loerend op prooi, door het beekdal van het Oostervoortse diep; zo hoort het ook.

Leo Stockmann

Oostervoortshediep met excursiegangers. foto Leo Stockmann

De Levende Natuur en De Onlanden

De Levende Natuur is een tijdschrift, dat informeert over ontwikkelingen in onderzoek, beheer en beleid op het gebied van natuurbehoud en natuurbeheer in Nederland en Vlaanderen. De artikelen zijn vooral gebaseerd op eigen ecologisch onderzoek, ervaring of waarneming van de auteurs. Het tijdschrift bestaat al sinds 1896 en sinds kort zijn alle jaargangen eenvoudig te raadplegen op een dvd. Het is erg boeiend de verhalen van ruim tachtig jaar geleden te lezen. Met de hulp van vrijwilligster Roelien Douma zijn alle jaargangen uitgeplozen. Het eerste verhaal dat we tegenkomen is een weergave van de ottervangsten. Dhr. A. Arends te Eelde had in januari 1919 zijn 100ste otter gedood en kreeg derhalve van de Groninger Visscherijvereniging een dubbele premie uitgekeerd. Een zekere A. Lok te Haren doodde eveneens een kleine 100. De premie was een gulden en vijftig cent per otter. In 1938 werden er otters gevangen in het Paterswoldse meer, het Friesche Veen, het Elsburger Onland en bij Sassenheim. Dan nog “eenige bijzonderheden” uit 1919, die volgens P.Koster uit Groningen wel een vermelding waard zijn. “In het begin van maart hielden zich in de Peizermade, ten zuidwesten van Groningen, dat volgens oude gewoonte weer overstroomd was, wel 1200 tot 1400 kievitten op. Den 2e maart zagen we de eerste. ’t Was een machtig gezicht, al die vogels. Nu eens vlogen ze in groote troepen, dan weer zaten ze op de drassige, nog boven water uitstekende, landerijen. Ook waren er wilde ganzen en toen we er op 12 maart weer waren, bevonden zich daar minstens 200! ’t Was overweldigend toen al die beesten tegelijk opvlogen. Een geraas en gegak om nooit weer te vergeten. Langzamerhand verdwenen ze in de volgende dagen ook weer. Volgens een boer kwamen er dezen winter ook wilde zwanen voor, ongeveer 20 tot 30 en verleden winter waren er wel 200 geweest. De mensen, die op den weg passeerden per rijtuig, stapten er expres uit om die “Hoelzwanen” te zien.”

In 1922 schrijft F.Koster uit Groningen een artikel genaamd de Wulpenweg. Hij was enorm geïnteresseerd in de vogeltrek. Deze interesse werd gewekt doordat hij trekvogels waarnam vanaf een bankje in het stadspark. Hij vroeg zich af welke route vliegen de vogels? Volgen ze de Hondsrug? En waarom? Vooral de Wulp, die hij tijdens zijn tochten in het Onland waarnam wekte zijn interesse. Hij nam een “ongewoon groot aantal wulpen waar in het Onland, de aan weidevogels zoo rijke veenvlakte, ingesloten door den wegen-driehoek Paterswolde(Eelde)-Groningen-Peize.

Deze vlakte wordt in den zomer altijd door massa's vogels bevolkt en is tot aan den bloei van den blauwe knopen een allerheerlijkst vrij natuurveld, met vele kleuren en geluiden. Elke zomer broeden er een aantal wulpenparen. Zij komen vroeg, voor de Grutto's en Tureluren en als de dotters nog maar pas beginnen te bloeien, is de vlakte al vol wulpenvreugde en verwonderlijk ontroerend vogelgeluid. Hoeveel paren er precies hun jongen trachten groot te brengen, durf ik niet te zeggen. Ik meen wel, dat het aantal vermeerdert, wellicht door een van deze twee oorzaken, dat ik er vroeger te weinig op lette, of dat er van een ander broedgebied een aantal paren naar het eiland gekomen zijn. Dat gebeurt hier in 't Noorden nogal eens, omdat men hier graag koren en aardappelen verbouwt. In de vlakte kom ik graag. Natuurlijk. 't Is immers een zeldzaam voorrecht, zoo vlak bij de stad te kunnen dwalen tusschen louter wilde bloemen en talrijke vogels, die er roepen en jodelen haast zoolang de dagen meer dan 12 uur duren!" In 1921 vinden we een artikel over de Eelderwolder wildernis van Prof. Dr. A. v. Veldhuizen. De Eelderwolder wildernis kennen we tegenwoordig als het Elsburger Onland. In dit meer botanische stukje worden de meest bijzondere soorten genoemd. Zoals de Grote Keverorchis, Klein Glidkruid, Moeraswolfsmelk, Blaasjeskruid, Moeraszoutgras, Spaanse Ruiter, Blauwe Knoop, Gentiaan, Wateraardbei, Veenbes, Zonnedaauw, Kamvaren, Gevlekte Orchis en Valkruid. Prof. Veldhuizen is bezorgd over de ontwikkelingen in dit terrein. "Er worden bijzondere planten weggehaald, Lijsterbessen worden uitgerukt en berkenboschjes worden verbrand door het vuurtjestoken, dat veenbrand tengevolge heeft." Tevens krijg ik de indruk uit verschillende stukjes dat er ook soorten worden aangeplant, bijvoorbeeld de Grote Keverorchis die door F.Koster uit Groningen ingebracht zou zijn. Veldhuizen meldt vervolgens dat het gebied binnen de polderdijk is gekomen en er gaat veel achteruit. "De boer zegt natuurlijk vooruit. Wollegras kwijnt, Brede Orchis is verdwenen. Den Ringslang heb ik evenmin, als de boer, er ooit meer gezien. De Veenbes vermindert. Wateraardbei, Gentiaan, Spaanse Ruiter, Gagel, Moerasvaren, Blauwe Knoop houden het nog vol. Ook de belten van Pijpenstrootje, waarom de boer dit terrein "de blauwe" noemt houden het nog vol. Het "Kolkje" dat op oude kaarten nog staat is dichtgegroeid, straks wordt het weiland, als de taaie wilgenstobben zijn dood gemaakt, behalve op een stukje in mijn bezit. De Korhoenders, Fazanten en Koeten zijn al weg. Nog vind ik er Hermelijn, Haas, Grutto, Wulp, Kwartelkoning, Tureluur, Kievit, Watersnip, Bokje, Torenavalk, Velduil, Reiger, Merel, Rietzanger, Leeuwerik, Rietgors, Kwikstaart, enz.

Het is een weemoedige gedachte, zulk een natuurweelde vlak bij de stad te zien verschrompelen door goede vrienden van de cultuur en kwade van de natuur. Ik wilde wel dat de stad, als straks in die buurt het nieuwe station zal komen, zich over het “Onlandsche Dijkje”, dat nu slaapt, ontfermde en daarvan een landelijken verbindingsweg maakte van achter het stadspark kronkelend naar het witte brugje. Wellicht kon Natuurmonumenten dan nog wat redden van karakteristieke berken-en wilgenboschjes in het rietland.” Helaas werd in jaren zestig besloten een poging te doen de externe productieomstandigheden te verbeteren middels ruilverkaveling. Dat daarbij voor de rijk geschakeerde flora en fauna minder plaats zou overblijven, speelde geen belangrijke rol in de plannen. Zo belangrijk was de natuur ook niet, elders in het land waren immers soortgelijke gebieden ruimschoots aanwezig. Wel werden enkele stukjes “onland” gespaard en aan het Staatsbosbeheer toegedeeld. Deze dienst moest maar zien hoe in het heringerichte gebied in die reservaatjes natuur kon worden beschermd. Voor het overige van de Eelder-en Peizermeden veronderstelde de natuurbescherming dat het gebied qua natuurwaarden als afgeschreven kon worden beschouwd. Bij een provinciale milieukartering in 1979 viel op dat er nog steeds veel bijzondere dier- en plantensoorten voorkwamen in het gebied. Dit signaal was te zwak om beleidsmatig voor het landbouwgebied tot een andere benadering te komen. Tien jaar later werd het signaal dat het gebied bijzonder was sterker. Mede doordat landelijk vergelijkbare gebieden hun natuurwaarden al hadden verloren. In 1989 werd er een beheersvisie geschreven waarin men hoopte dat het initieerde tot het ontwikkelen van een beleid dat de duurzame instandhouding van de natuurwaarden in dit bijzondere gebied verzekerde. De bijzondere natuurwaarden en de ontwikkelingen in de landbouw waren destijds voor Natuurmonumenten aanleiding om op een veiling in 1988 de eerste hectares aan te kopen. We hadden niet durven dromen dat we 20 jaar later het hele gebied zouden kunnen inrichten en daarmee de natuurwaarden veilig kunnen stellen.

(lees ook het verhaal over De Onlanden van Leo Stockmann)

Jacob de Bruin

De Onlanden, natuur- en waterbergingsgebied van grote omvang

De Onlanden wordt de overkoepelende naam voor het Leekstermeergebied en Peizer- en Eeldermaden samen. Dit veenweidegebied wordt grotendeels ingericht als waterbergingsgebied waar een teveel aan water uit de Drentse beken (Peizerdiep, Eelderdiep) tijdelijk geborgen kan worden. De noodzaak om in Nederland waterbergingsgebieden in te stellen is ingegeven na de wateroverlast in 1998.

Vorig jaar is begonnen met de herinrichting van het Leekstermeergebied, binnenkort wordt ook in de Peizermaden begonnen.

Het gebied zal ingrijpend van karakter veranderen. Er komt veel meer open water en de veenweiden die nu nog (al of niet verpitruste) graslanden zijn zullen ruiger worden. Daardoor zal ook de natuurwaarde veranderen.

Typische weidevogelsoorten als Kievit, grutto en tureluur zullen zich er niet meer zo thuis voelen. Moerasvogels daarentegen zullen meer gaan voorkomen, denk aan porseleinhoen, waterral, roerdomp, zilverreiger e.a. en 'ruigtezangers' als blauwborst, sprinkhaanzanger e.a. eveneens.

De naam De Onlanden kwam al zo'n 10 jaar geleden naar voren via Herman Sips uit Sandebuurt. Voor het tijdschrift Noorderbreedte van mei 2000 schreef hij het artikel 'De Onlanden van Noord-Drenthe'. Hij kwam ook op het idee om bij een begin van dit jaar uitgeschreven prijsvraag de naam Onlanden in te laten brengen door de IVN's uit Eelde-Paterswolde, Groningen/Haren, Leek/Nietap, Peize, Roden en door Het Drents Landschap en de Historische Vereniging Roon.

Koeien bij de melkstal in de Peizermaden

foto Leo Stockmann

De prijsvraag was uitgeschreven door de bestuurscommissie Herinrichting Peize. En 'onze' naam werd als winnaar uitgekozen.

Van ons IVN bestuur waren Leo Stockmann, Willem Zandt, Ep de Boer en John Meeder bij de prijsuitreiking op 29 mei in Roderwolde aanwezig, de prijs: één mand met streekproducten voor de gezamenlijke winnaars.

Onland is van oudsher een naam voor grond met zeer beperkte agrarische gebruikswaarde, meestal omdat het te nat was. Overal had je vroeger stukken onland. Daarom is de gekozen naam De Onlanden ook erg toepasselijk. De Onlanden wordt een reservaatgebied met als grote landeigenaren Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Meerdere recreatieve voorzieningen moeten ervoor zorgen dat velen van het gebied met het karakter van een 'wetland' kunnen genieten van een boeiend landschap met zijn bijbehorende natuurwaarden.

Leo Stockmann

Licht herstel kerkuilen

Hoewel het iets beter dan vorig jaar was het ook dit jaar door de slechte muizenstand zeer matig gesteld met de kerkuilen. De winter was weliswaar koud, maar periodiek en sneeuwvrij. Vele kerkuilen waren nog op zoek naar een geschiktere locatie of kwamen veel later aan het leggen. De broedsels waren dan ook meestal klein. Voedselgebrek is hiervan meestal de belangrijkste oorzaak. Nestgelegenheid is voldoende aanwezig. Ook dit jaar hebben we weer enkele kasten opgehangen. Door de 3 á 4 jarige cyclus (meer informatie sturen wij u gaarne toe) van de muizenstand verwachten we volgend jaar weer betere resultaten.

r	atlasnr.	naam	kast	2009	2008	2007	2006	2005	2004
1.	12-13-25	S.v.d. Goot	x'93	3-2	2	1	1	3-3	3-2
2.	12-13-14	B.v. Bergen	x'93			3-6++	3-4	3-4	3-5+
3.	12-13-23	T. Bouwman	x'90	1	2	3-3	3-2		3-2
4.	12-13-44	G.Grootdonk	x'90	2	3-1	5-4-1		5-1-9	5-3-1
5.	12-14-31	W. Faber		1	1	3-9		3-3	3-5
6.	12-13-25	J. Smid						3-4	
7.	12-13-14	P. Terwal	x'92			5-2-6			

8.	12-13-43	Fam.de Hoop		3-2	1	3-4	3-2		
9.	12-14-31	Krooneman	x'02						
10	12-13-15	Vennebroek	x	3-2	2		3-4	3-3	3-4
11	12-13-35	P.v.d. Molen	x						
12	12-13-25	J. Jongepier	x'96	1	1	3-4	1	3-4	3-5+
13	7-53-35	M. Bonder	x'96	3-6		3-5+	1	3-4	
14	12-14-31	S. Knaap	x'00	2	3-3	3-3	3-3	5-0-4	1
15	12-13-25	G. Dijkstra	x'99	3-3	5-2-1	1			
16	12-13-14	Fam. Nigten	x'04						
17	12-13-16	Meerschap	x'03					3-3	
18	12-13-43	Fam.P.Weessie	x'04	3-2	2				
19	12-13-43	Fam. Brookman	x'06		2				
20	12-13-43	Arnold Pilon	x'06	1					
21	12-13-25	.vd.Bospoort	x'06	3-5	3-3	5-2-1	3-3		
22	12-13-14	Fam. Mertens	x'09						
23	12-11-14	Fam. Veenhuis	x'09						
24	12-13-52	Fam. Boelema		2	1	3-9++			
25	12-13-53	Fam. De Boer		1		3-10+			
26	12-13-52	Fam. Brands		2	1	5-10-2+			
27	12-13-52	Fam. Brongers		2	4-3	5-9-1+			
28	12-13-52	Van Meekren	x'07						
29	12-14-51	Fam. Bottema		1					
30	12-24-22	Koekoek-Koops	x'07	1					
31	12-14-51	Fam. Koops							
32	12-24-11	Fam. Leber			1				
33	12-14-51	Fam. Neelen			3-3				
34	12-14-51	Fam. Nijenhuis	x'07	1					
35	12-13-55	Van der Poel		3-4	2				
36	12-14-51	Fam. Snijder	x'07		1				
37	12-14-53	Fam. Stenveld							
38	12-14-51	Van Voom			3-3	5-0-4			
39	12-24-12	Fam. Westra	x'07						

codes:

- 1: 1 uil aanwezig, niet broedend
2: 2 uilen aanwezig, niet broedend
3-5(+) : 2 uilen aanwezig, 5 jongen (bijvoorbeeld)(+= en 2e br. += 3^e)
4-6: 2 uilen aanwezig, 6 eieren, dus geen jongen
5-4-1 : 2 uilen aanwezig, 4 jongen, 1 ei/ dood jong
x: kast geplaatst en voor zover bekend in welk jaar.

resultaat:

- 1994: 3 uitgevloegen jongen en 5 dood
1995: 5 uitgevloegen jongen en 6 dood
1996: 8 uitgevloegen jongen, 1 dood en 1 nest met 5 eieren verstoord
1997: 3 uitgevloegen jongen en 3 jonge bosuilen!!!
1998: 9 uitgevloegen jongen en 2 jongen dood
1999: 8 uitgevloegen jongen, waarvan 3 bosuilen
2000: 15 uitgevloegen jongen, waarvan 1 bosuil (2 dood in de kast)
2001: 13 uitgevloegen jongen en 3 jongen dood
2002: 7 uitgevloegen jongen
2003: 23 uitgevloegen jongen
2004: 34 uitgevloegen jongen en 1 dood jong (incl.8 jongen uit 2 br.)
2005: 29 uitgevloegen jongen en 8 dode jongen.
2006: 18 uitgevloegen jongen
2007: 51 uitgevloegen jongen en 13 dode jongen.
2008: 15 uitgevloegen jongen en 1 dood jong.
2009: 26 uitgevloegen jongen

Willem Zandt, Sarah Schipper, Martijn Snijder

Plantenexcursie naar Broekland op 16 mei 2009, verslag door Leo Stockmann

Broekland ligt aan het Oostervoortsche Diep tussen Lieveren en Langelo en is een vrij nat, botanisch zeer waardevol reservaatdeel van Staatsbosbeheer. Het enkele kilometerslange Oostervoortsche Diep zelf ondergaat momenteel een hermeandering zodat de waterstroom zich weer ouderwets door het landschap kan slingeren.

Roel Douwes van Natuurmonumenten en Roelof Blauw van Staatsbosbeheer hebben een gedegen kennis van de soorten in het gebied en leidden de excursie. We begonnen in de werkschuur te Langelo met koffie en met een inleiding van Roelof over de organisatie Staatsbosbeheer, over een beekstelsel met boven- midden- en benedenloop (ieder met zijn karakteristiek), over kwel en over Broekland in het bijzonder.

Broekland kent een grote diversiteit aan plantensoorten vanwege de diversiteit aan bodem- en kwelomstandigheden. Zand, beekleem en veen liggen afwisselend aan de oppervlakte, geen keileem (keileem is er wel in de omgeving). De kleurenpracht van de vegetatie is er niet een van gele boterbloem en bruine veldzuring, maar van een bonte schakering van groene en groenbruine tinten van (bloeiende) gras- en veelal lagere zeggesoorten. Broekland heeft nooit een grootschalige intensieve verkaveling meegemaakt.

Een mooie uitgangssituatie voor een natuurterreinbeheerder. Op sommige plekken is door de beheerder geplagd om betere omstandigheden te creëren voor bepaalde soorten.

Veenpluis

(foto Ynze de Boer)

Ynze, Anne, Leo, Roelien, Martin en Tessa hebben in verwondering het gebied doorkruist en kennis gemaakt met vele zeldzamere plantensoorten. Het is nuttig de soorten (zie opgemaakte lijst, 65 soorten) nog eens in een Flora na te zoeken. Ook vogels en andere dieren zijn op schrift gesteld. We zagen en/of hoorden: Boompieper, Buizerd, Fitis, Graspieper, Grasmus, Havik (kekkerend in een bosje), Koekoek, Merel, Rietgors, Roodborsttapuit, Tuinfluiter, Wulp, Zanglijster, Zwartkop, Bruine kikker, Groene kikker, Hooibeestje (vlinder) Haas, Viervlek en Glassnijder.

Excursiegangers

foto Ynze de Boer

Kruiden (nog niet alle soorten in
bloei)

Beenbreek

Blauwe knoop

Brede orchis (maar niet met
kenmerkend breed blad)

Dopheide

Dotterbloem

Echte koekoeksbloem

Egelboterbloem

Gagel

Gewone hoornbloem

Grote ratelaar

Kale jonker

Kleine valeriaan

Kruipende boterbloem

(Kruipend) zenegroen

Liggend walstro

Grote lisdodde (in voormalige
boerensloot)

Holpijp

Madeliefje

Moeraskartelblad

Moerasspirea

Moerasvergeet-mij-nietje (grotere
bloempjes dan Zompvergeet-mij-
nietje)

Moerasviooltje

Moeraswederik

Pinksterbloem

Scherpe boterbloem

Smalle weegbree

Spaanse ruiter

Struikheide

Tormentil

Veldzuring

Wateraardbei

Waterdrieblad

Watermunt

Waternavel

Waterviolier

Waterweegbree

Zeegroene muur

Grassen, Zeggen, e.d.

Biezenknoppen

Blauwe zegge

Blonde zegge (nog weinig
uitgegroeid)

Borstelgras

Geelgroene zegge

Geknikte vossenstaart

Gestreepte witbol (=Echte
witbol)

Hennegras

Moerasstruisgras (=Kruipend
struisgras)

Liesgras

Pijpenstrootje

Paardehaarzegge (met enige
onzekerheid)

Pitrus

Pluimzegge

Reukgras

Ronde zegge

Rood zwenkgras

Ruwe smele

Snavelzegge

Sterzegge

Mossen, Varens

Haarmos

Veenmos enkele srt.

Moerasvaren

Wat een boer niet kent, dat eet hij niet.

Verslag zaterdag natuurclub

Deze uitdrukking, normaal gesproken negatief bedoeld, kreeg voor de kinderen van de natuurclub een nieuwe betekenis.

Op zaterdagochtend 20 juni 2009 gingen zij op pad met Dineke Buist.

Bij het Bolhuisgat zochten zij eetbare planten. Brandnetel, braam en berk werden opgespoord. De jonge frisse blaadjes werden geplukt en meegenomen. Daar kun je lekkere thee van te zetten.

Kijk maar eens in de schappen van de winkel. Hoe komt het toch dat we eerder thee zetten uit een voorverpakt zakje dan van zelfgeplukte blaadjes?

De bloemen van de rode klaver waren ook niet veilig, want zij zijn een mooie versiering voor de witte rijstsalade, die Dineke van te voren klaar gemaakt had. Duizendbladblad werd geplukt voor in de kruidenboter.

Snoepjes biedt de natuur ook; we aten de bloemen van de kamperfoelie of zogen de nectar eruit. Naast dit eetbaars groeit er in de natuur ook veel waar je ziek van kunt worden of blaren of eczeem van kunt krijgen. Denk aan reuzenberenklauw en nachtschade. Eten uit de natuur kan dus heel gevaarlijk zijn. Eet daarom alleen dat wat je goed kent en waarvan je zeker bent dat je er niet ziek van kan worden.

Een wijsheid die boeren niet zonder reden toepassen!!

Na het verzamelen werden de blaadjes gewassen en in kleine stukjes gesneden. We zetten brandnetelthee, maakten duizendblad-kruidenboter en versierden de witte rijst met rode bloemen. Zo hadden we een heerlijke picknick aan de oever van het Bolhuisgat.

De zon en de regen wisselden elkaar af. De buien maakten de sfeer nog beter dan zij al was. Tot slot gingen we nog even met de voeten door het water banjeren en probeerden om zo een visje te vangen.

Het was een mooie afsluiting van het seizoen.

Ben jij tussen de 9 en 12 jaar oud, dan kun je ook lid worden van de natuurclub.

Het is (meestal) één keer in de maand op zaterdagochtend

Je kunt je opgeven bij Agaath AB.

Het programma voor het nieuwe seizoen vind je elders in Groen.

Programma Vries herfst en winter 2009-2010

- za 24 oktober **Vogelexcursie naar het Lauwersmeer.**
Vertrek 's morgens om 8.00 uur vanaf Raadhuisplein te Vries. Duur excursie tot plm 13.00 uur.
- za 7 november **Nationale Natuurwerkdag in het Holtveen in Vries.**
Van 9.30 - plm. 15.00 uur. Voor soep en broodjes wordt gezorgd. Opgeven bij de coördinator Maarten Koomen, tel. 0592-544100,
- vr 20 november **Excursie naar Wijster naar Essent milieu (voorheen de Vam).** Tijd van 14.00 – 16.30 uur
Uitgebreide informatie over en door het bedrijf met rondleiding over het terrein Vertrek vanuit Vries per auto. Maximaal kunnen 15 personen mee, dus opgeven.
- di.15 december **Impressie van het Wad**
Het wad is de bodem van de zee, die droogvalt als het eb is en weer overstroomt bij vloed. Wat daar groeit en leeft, dat laat Eric van Santen ons deze avond zien met beelden. Aanvang 20.00 uur in Dorpshuis 'De Pan'te Vries.
- za 9 januari **Nieuwjaars/snertwandeling in de natuur rondom Zeegse**
Start om 09.45 uur bij café Het Witte Huis, Schipborgerweg 7 Zeegse. Omstreeks 12.30 uur afsluiting met snert
- di 19 januari **De weg van de sterren**
Lezing over een reis door de ruimte door Dolf Sijbring.
- di 16 februari **Lezing over boom- en steenmarters**
Wat zijn de verschillen van deze nachtdieren en hoe en waar leven ze? Dat zal Aaldrik Pot, werkzaam bij Staatsbosbeheer, ons vanavond vertellen
Aanvang 20.00 uur in Dorpshuis "De Pan"te Vries.
- di 16 maart **Jaarvergadering**
Aanvang 20.00 uur in Dorpshuis "De Pan"te Vries.

Voor alle excursies is opgave vereist bij
Wil Folkers, tel.0592-542732, w.folkers@wanadoo.nl of
Jan Fekkes, tel.0592-541322, fekkesj@zonnet.nl

Vijftig ooievaars en een paartje appelvink

Ooievaars zijn geen zeldzame verschijningen meer. In onze omgeving zijn in broedtijd meerdere nesten bezet en in het veld zie je ze bij regelmaat rondstappen op zoek naar voedsel, soms alleen, maar ook wel met enkele bij elkaar.

Maar een groep van vijftig bijeen, dat is toch wel wat uitzonderlijk. Ik zag de groep op 3 september staan op een pas gemaaid perceel aan de Drentsedijk. Trekkers en wagens stonden er nog, de loonwerkers stonden naast hun voertuigen met elkaar te overleggen. De ooievaars stonden er op zo'n 50 meter vandaan, ook in overleg waarschijnlijk. Wilden ze aan de loonwerkers vragen weer eens aan het werk te gaan? Waar gemaaid wordt of heel kort geleden gemaaid is, zie je meer dat ooievaars en reigers rondstappen op zoek naar dierlijk voedsel: grote insecten, muizen, mollen e.a., al of niet gewond of gedood door de maaimachines.

En dan, op 10 september, een paartje appelvinken in de tuin in Paterswolde. Deze vink wordt gekenmerkt door de enorm forse snavel. Mannetje en vrouwtje zaten te pikken in op de grond gevallen lijsterbessen. Wat later zaten ze in de boom. Duidelijk was te zien hoe ze met de bessen omgingen. Een bes wordt in de snavel genomen en dan zodanig bewerkt dat de rode schil aan de zijkant van de snavel naar buiten komt en wegvalt, het binnenste van de bes met de kleine pitjes wordt naar binnen gewerkt. In de literatuur lees ik dat ze ook het vruchtvlees van kersen versmaden en dat met de snavel zoveel kracht op de pit kan worden gezet dat deze kraakt. Ik heb putters ook wel eens vruchtpluis van akkerdistelbloemen zien bewerken. Op de bloem gezeten, bijten ze de pluis van de zaadjes los. Bij het pluis hebben ze geen belang, bij de zaadjes wel.

Leo Stockmann

PROGRAMMA NATUURCLUB JEUGD 9-12 JAAR

We starten weer met de activiteiten. Wat er dit seizoen op het programma staat zie je hieronder.

Als je lid wordt van de natuurclub krijg je vóór elke activiteit bericht over wat we gaan doen, waar je moet zijn en of je iets mee kunt nemen.

Je kunt je opgeven bij Agaath AB, Goudsbloemweg 32, 9765 HS Paterswolde. Telefoon 3093113,. E-mail: agaath.ab@planet.nl

Data en activiteiten voor het seizoen 2009-2010

1. zaterdag 19 september	Vlindertuin, insectenhotel, speurtocht
2. een avond in oktober	Kerkuilen ringen (kijken)
3. zaterdag 7 november	Natuurwerkdag; aan de slag in de natuur
4. zaterdag 12 december	Smulkerstboom voor vogels maken
5. zaterdag 9 januari	Sporen zoeken in bos en veld
6. zaterdag 6 februari	Kinderboerderij, dieren verzorgen
7. een zaterdag in maart	Vogels
8. een zaterdag in april	Eetbare planten en kruiden zoeken en opeten
9. een zaterdag in mei	Water zoeken met de wichelroede
10. en zaterdag in juni	Waterdieren

Wij hebben er weer zin in, jullie ook?

Greet, Agaath, Gerda, Nanny, Aafke

PROGRAMMA HERFST /WINTER 2009-2010

Zaterdag 24 oktober	Nacht van de nacht: wandeling of fietstocht met verrassingen
Zaterdag 31 oktober	Paddenstoelenexcursie in De Braak en Vennebroek. o.l.v. Arnold Voerman
Zaterdag 7 november	De Nationale Natuurwerkdag
Woensdag 18 november	Lezing over egels en het project zoogdieratlas.nl in Drenthe door Simone Vos.
Dinsdag 29 december	Snertwandeling o.l.v. Jille Eilander en Fred v/d Noord
Maandag 18 januari	Lezing over sterren en planeten door Cathrinus Schaafsma
Woensdag 10 februari	Lezing over altruïsme binnen het dierenrijk door Jan Komdeur
Zondag 21 februari	Ganzenexcursie onder leiding van Sieds Rienks naar zuidwest Friesland.
Begin maart	Avond voor donateurs
Dinsdag 23 maart	Jaarvergadering Na afloop van het officiële gedeelte van de jaarvergadering houdt Anne van der Zijpp een lezing over natuur en landschap van Uganda.

Uitgebreide informatie PROGRAMMA 2009/2010

Zaterdag 24 oktober

Nacht van de nacht: wandeling of fietstocht met verrassingen.

Zie voor meer informatie Dorpsklanken en onze site.

Opgave voor 22 oktober bij Leo Stockmann. Tel.050-3095304

Zaterdag 31 oktober

Paddenstoelenexcursie in De Braak en Vennebroek.

Arnold Voerman, medewerker van Landschapsbeheer Groningen leidt ons door De Braak en Vennebroek. Beide landgoederen zijn bekend om de vele soorten paddenstoelen. In Vennebroek zijn meer dan 200 soorten aangetroffen, mede dankzij de schrale bermen. Een bijzondere soort is de avondroodstekelzwam.

Verzamelen om 10.00 uur bij de hoofdingang van De Braak aan de Hoofdweg. De excursie duurt ongeveer 2,5 uur.

Zaterdag 7 november

De Nationale Natuurwerkdag

De nationale natuurwerkdag vindt dit jaar voor de negende keer plaats. Deze dag biedt bij uitstek de gelegenheid om te helpen bij het behoud en herstel van natuur en landschap. We gaan hopelijk weer met velen aan de slag in het Bongveen, een waardevol hoogveenreservaat bij Yde. Er staan verschillende werkzaamheden op het programma. Ter plekke zal hieruit een keuze worden gemaakt.

Uw aanwezigheid wordt buitengewoon op prijs gesteld en een ding is zeker: U komt wellicht een beetje stijf en moe thuis, maar het prettige gevoel dat u een bijdrage hebt geleverd aan de natuur zal stellig overheersen.

Aanvang 9.00 uur. Halverwege de ochtend is er een koffiepauze en om ongeveer 12.30 uur wordt de dag afgesloten met een kop heerlijke erwtensoep.

Route: Op de Legroweg slaat u even voorbij het vliegveld de weg naar Yde in. Na enige honderden meters neemt u de eerste afslag rechts. Hier ziet u de vlag van Landschapsbeheer Drenthe.

Woensdag 18 november

Lezing over egels en het project zoogdieratlas.nl in Drenthe door Simone Vos.

Een lezing over egels kan niet ontbreken in dit jaar van de egels (www.jaarvandeegel.nl). Simone Vos is medewerker van Landschapsbeheer Drenthe. Zij brengt ons niet alleen op de hoogte van het leven van egels, maar vertelt ook over de bedreigingen van het leefmilieu van de egel en over de manieren hoe dat te verbeteren.

Simone is ook coördinator van het project zoogdieratlas.nl in Drenthe. Dit project om oude en nieuwe waarnemingen te verzamelen en vast te leggen in een atlas zal zij ook toelichten.

Plaats: Ons Dorpshuis. Aanvang: 20.00 uur

Dinsdag 29 december

Snertwandeling

Helaas moest de snertwandeling vorig jaar komen te vervallen. Gelukkig gaan we dit jaar weer op pad met Jille en Fred, die ons evenals vorige jaren weer langs een interessante route zullen leiden.

In Dorpsklanken en op onze site vindt u t.z.t. uitvoerige informatie.

Maandag 18 januari

Lezing over sterren en planeten

We prijzen ons gelukkig dat we de heer Cathrinus Schaafsma, een meer dan bekende dorpsgenoot en een geboren verteller, bereid hebben gevonden om een lezing te verzorgen over sterren en planeten.

Hij is zoals sommigen van u stellig zullen weten een enthousiaste amateur-astronoom die in de loop der jaren niet alleen veel kennis over dit onderwerp heeft opgebouwd, maar ook in het bezit is van een grote verzameling geografische objecten, die o.a. bestaan uit verlichte globes en sterrenkaarten. Het is de bedoeling dat u voor en na de lezing en natuurlijk ook in de pauze een deel van deze collectie kunt bewonderen

De lezing zal worden gehouden aan de hand van een zestal door hem zelf gemaakte hemelkaarten. En hopelijk is er op deze avond een heldere sterrenhemel zodat de heer Schaafsma, na afloop van de lezing, buiten aanschouwelijk onderwijs kan geven.

Plaats: Ons Dorpshuis. Aanvang 20.00 uur.

Woensdag 10 februari

Lezing door Jan Komdeur over altruïsme binnen het dierenrijk

Altruïsme kan worden gedefinieerd als het behulpzaam zijn voor anderen met geen of nauwelijks eigenbelang. Dit concept heeft een lange geschiedenis in het filosofische gedachtegoed en is sinds de jaren 70 ook een thema geworden voor evolutionair biologen. Altruïsme is niet een puur menselijke eigenschap, maar wordt ook vaak aangetroffen bij dieren, met name bij dieren die in sociale groepen leven. Zo zullen bijen die steken binnen een dag sterven omdat de angel is blijven steken in het slachtoffer. De bij is dus bereid te sterven als zij daarmee de bijenkolonie beschermt. De bij is in dit geval altruïstisch. Vanuit een evolutionair oogpunt gezien lijkt dat vreemd. Eigenschappen van dieren die leiden tot handelingen die enkel nadelig zijn voor dat dier zouden uiteindelijk uitgeselecteerd moeten worden en dus ook niet moeten voorkomen in het dierenrijk. De heer Komdeur zal proberen een evolutionaire verklaring te geven voor het voorkomen en voortbestaan van altruïstisch gedrag aan de hand van uitgekiende voorbeelden binnen het dierenrijk.

De heer Komdeur is als hoogleraar verbonden aan de vakgroep Evolutionaire ecologie van vogels aan de RUG.

Plaats: Ons Dorpshuis. Aanvang: 20.00 uur.

Zondag 21 februari

Ganzenexcursie onder leiding van Sieds Rienks naar zuidwest Friesland.

Zuidwest Friesland is vermaard om de kleine rietgans. Bijna de hele populatie van deze soort uit Spitsbergen verblijft 's winters enige tijd in dit gebied. Ook andere ganzensoorten als brandgans en kolgans kunnen we in ruime mate aantreffen, net als vele eendensoorten en roofvogels. Bij aanhoudende strengere vorst en sneeuw zullen de ganzen en eenden vertrokken zijn. Mocht de situatie zo zijn dat ganzen kijken geen zin heeft dan krijgt u bericht van afgelasting.

Vertrek om 8 uur vanaf de Parkeerplaats van AHPaterswolde. In de loop van de middag zijn we weer terug. Meerijders betalen € 7,50 aan de chauffeur.

We gaan uit van 3 meerijders per auto. Neem eten en drinken mee. Opgave telefonisch of per mail vóór zaterdag 20 februari bij:

Sieds Rienks tel. 050-3092565 e-mail. sgrienks@home.nl

Leo Stockmann tel. 050-3095304 e-mail. glstockmann@hotmail.com

Begin maart

Avond voor donateurs

Het bestuur denkt na over een gezellig programma. Mocht u ideeën hebben dan kunt u deze doorgeven aan het bestuur.

Dinsdag 23 maart

Jaarvergadering

Na afloop van het officiële gedeelte van de jaarvergadering houdt Anne van der Zijpp een lezing over natuur en landschap van Uganda. Anne heeft twee jaar geleden een aantal weken doorgebracht in dit land. Op zijn tocht door het land maakte hij schitterende foto's. Wij kennen Anne als een enthousiast verteller en zijn foto's wil hij graag aan u laten zien.

Plaats: Ons Dorpshuis. Aanvang: 19.30

Koldeveen (Bongveen)

Inleiding

In het vorige nummer van Groen (herfst 2008) stond het Bolhuisgat centraal. De blik wordt nu gericht op een andere plas 'onder' het vliegveld, en wel op het Koldeveen, ook wel Bongveen genoemd. In mei 2008 was de Werkgroep Natuurlijke Historie daar op excursie.

Het toegangspad en omgeving

We bereiken het Koldeveen via een smal pad aan de oostkant van de grote visplas (Hakkelingsgat). Vanaf de Visserweg steekt u dit pad in en loopt in noordelijke richting. Het pad is omzoomd door allerlei soorten loofbomen en struiken: berk, eik, els, hulst, lijsterbes, vlier, meidoorn, vuilboom, roos en zelfs fruitbomen die waarschijnlijk opgegroeid zijn uit pitten van weggegooide kluiven. Aan ruigtekruiden groeit er veel fluitkruid, brandnetel en distel. Aan de rechterkant van dit pad treft men achter de groenwal het Yderveen aan, nu welig weiland met schapen, vroeger een veengebied op Vriezer gemeentegrond. Vervolgens overschrijdt men bij een sloot de grens tussen de voormalige gemeenten Vries en Eelde. Deze sloot loopt oostwaarts richting 'Oude' Burg. Legroweg, o.a. naar het hertenkamp van Arend Vijfschaft ('De Hertenman'). Het pad door dit water

wordt gemarkeerd door twee rechtop staande autobanden als grenspalen! Op een gegeven moment ontwaart men zowel links als rechts van de weg plassen. Een bank, genoemd naar de Ydenaar Hinnie Hooiveld ('Hooiveld-bank'; 1989), nodigt uit tot een moment van rust. Men nadert het Koldeveen, ook wel ten onrechte, aldus onze Yder gidsen tijdens een excursie op dinsdag 13 mei 2008- Bongveen genoemd.

Bongveen

foto Ynze de Boer

Het Koldeveen

Het is een prachtig niervormig hoogveenrestant met een aantal grillige legakkers, die de plas in segmenten verdelen. Helaas verstoren wij al gauw een broedende eend. In het nest, dat meteen wordt gefotografeerd, liggen liefst 9 eieren. Verderop wordt nog een duivenei gevonden. En iemand ontdekt zelfs vossenstront! De aandacht gaat echter vooral uit naar de planten (varens, waterlelies, slangewortel), struiken (bosbes en hulst) en bomen (berken en elzen). Het veengebied behoort toe aan Groningen Airport Eelde. Het is het laatste restant van het immense hoogveencomplex, waarin later het vliegveld is aangelegd. In mijn zwemperiode wist ik van

het bestaan ervan niet eens af. Door bestudering van oude kaarten kwam het gebiedje pas jaren later in mijn vizier. Op zondag 7 juli 1985 wandelde ik hier voor het eerst, met echtgenote en kinderen, als laatste ontdekking op Eelder grondgebied! Het leverde meteen het gedicht 'Bongveen' op, onderverdeeld in Yderveen, Bongveen en Koldeveen. Het werd in Dorpsklanken geplaatst op woensdag 15 augustus 1985.

Natuurwerkdagen

De afgelopen jaren was het Koldeveen alias Bongveen een natuurwerkdaglocatie (eerste zaterdag in november) van Dorpsbelangen Yde en de IVN afdeling Eelde-Paterswolde. Het kleinschalige werk zorgt voor behoud van karakteristieke natuurwaarden van het gebiedje. Ook in 2009 gaan de vrijwilligers hier weer aan de slag. Zie het excursieprogramma.

Cathrinus Schaafsma

Excursie Mantingerzand

Excursiegangers op het Mantingerzand

(foto Ynze de Boer)

Als een vervolg op de lezing over Jeneverbessen (november 2008) werd er op 29 augustus een excursie naar het Mantingerzand gehouden waar een uitgestrekt Jeneverbesstruweel aanwezig is. In een grote variëteit aan vormen waren ze te bewonderen. Het gebied doet je voelen alsof je eeuwen in de tijd terugbent. Buiten het Mantingerzand is en wordt hard gewerkt aan natuurherstel. Landbouwgrond is en wordt omgevormd tot natuurgrond. Je dwaalt door semi-natuurlijke graslanden en over grote oppervlakten heide. De wandeling was zeer de moeite waard bij een aangenaam zomerweer. We waren met z'n vieren, eigenlijk een te gering aantal. Waren anderen te druk met de recreatietoer van de Vuelta of met de voorbereidingen van het corso?

Leo Stockmann

foto Ynze de Boer

Kwaliteitstoets Landgoederen Eelde-Paterswolde

Van de negen buitenplaatsen, in Eelde-Paterswolde, beheert Natuurmonumenten er drie. Namelijk De Braak, De Duinen en Vennebroek. De Braak is al sinds 1920 in beheer en is het gezicht van Natuurmonumenten in deze streek. De grootste waarde is de cultuurhistorische parkaanleg. Elk landgoed heeft zijn eigen karakter die is bepaald door de periode van aanleg, de architect, de bewoners en het gebruik in het verleden.

De landgoederen herbergen zeer bijzondere natuurwaarden. Er komen zo'n negen vleermuissoorten voor, wat uniek is in Noord-Nederland. Op De Braak en landgoed De Duinen is een rijke stinzenflora aanwezig. En op alle landgoederen komen karakteristieke bossoorten voor. De meeste Rode Lijst-soorten vinden we in de paddestoelenflora. Maar liefst 14 Rode Lijst-soorten zijn gevonden op Vennebroek.

Herstelplannen

Van alle drie landgoederen zijn cultuurhistorische herstelplannen. Het gewenste beeld is het herstel van de parkaanleg van omstreeks 1800. Geen van de herstelplannen is tot dusver geheel uitgevoerd, maar er is ook niet gewacht op voldoende financiële middelen. Geleidelijk is er veel herstel uitgevoerd met behulp van vrijwilligers. Dit geldt voor De Braak en Vennebroek. Op landgoed De Duinen is wel gewacht op financiële middelen. De Duinen herbergt namelijk een unieke parkaanleg uit de vroege 19 de eeuw. Herstel en vervolgbeheer van deze zeer kleinschalige aanleg is een kostbare zaak. Een van de knelpunten op De Duinen is de verdroging waardoor de karakteristieke waterpartijen de hele zomer droog staan. De landgoederen liggen in de dorpskern, dit zorgt voor allerlei ontwikkelingen die het landschap beïnvloeden. Bijvoorbeeld de entree van De Braak en Vennebroek is een kruispunt van ontwikkelingen, dit geeft een rommelig geheel. Het is zaak dit voortvarend op te pakken, en in overleg te gaan met de Gemeente om deze verrommeling te verbeteren. Het herstel van de landgoederen is nog lang niet klaar. Sterker nog, we krijgen te maken met aftakeling van beeldbepalende en gigantische bomen, met name op De Braak en Vennebroek. Op De Braak vormen deze bomen het geraamte van de parkaanleg van Roodbaard.

Monitoring natuur

Om de kwaliteit te kunnen beoordelen moeten we weten hoe de natuur zich ontwikkeld. Een kritische blik op de monitoringsgegevens leert ons dat deze gegevens uit het verleden moeilijk zijn te vergelijken met de recente gegevens. Inmiddels is er een monitoringsplan opgesteld, waarin een goede monitoring is verankerd. Onze doelstellingen staan verwoord in een tweetal beheersvisies. De visie van De Braak is van 1997 en goed bruikbaar. De visie van “De terreinen ten oosten van Eelde”, waaronder De Duinen en Vennebroek vallen, is verouderd, maar nog wel in grote lijnen bruikbaar tot 2012 wanneer er een nieuwe natuurvisie wordt ontwikkeld.

De bossen

Tijdens de voorbereiding viel op dat de bossen van De Braak, Vennebroek en De Duinen arm zijn aan structuur. Broedvogels die gebonden zijn aan structuurrijke bosranden of jong bos ontbreken of nemen af. (Lees artikel over broedvogels in deze bossen in Groen, voorjaar 2008) Daarnaast is het aandeel beuken hoger dan de oorspronkelijke doelstelling. Ondanks dit hoge percentage beuken en de relatief lage structuur kan toch gesteld

worden dat de bossen er als parkbos goed uitzien. Het toetsteam is van mening dat de noodzaak om in te grijpen, ten behoeve van structuurverhoging, niet ten koste mag gaan van de parkaanleg. Dezelfde afweging wordt gemaakt voor het percentage dood hout. Dit mag, wederom, niet ten koste gaan van de karakteristieke structuur en aanleg uit de 19 de eeuw. Ondanks dat meer dood hout kan leiden tot hogere natuurwaarden. Het is niet wenselijk het beheer dusdanig te extensiveren dat er na verloop van tijd herstel van de cultuurhistorische waarden nodig is. Het geleidelijk ingrijpen in het kronendak, bijvoorbeeld om eiken vrij te stellen, verdient de voorkeur. Relatief kleine ingrepen, zoals een open plek maken in de Dwaaltuin behoren tot de mogelijkheden.

Aftakeling van beeldbepalende bomen

Zoals eerder genoemd, zijn we beland in een periode dat we een aantal beeldbepalende bomen ernstig aftakelen en vervangen moeten worden. Bij deze afweging speelt veiligheid voor de vele bezoekers van de Landgoederen een belangrijke rol. Dit vraagt om een concreet uitvoeringsplan. Dit konden we tijdens de toets niet uitwerken. In dit uitvoeringsplan moeten we de onderstaande onderwerpen uitwerken.

- Verjongen beeldbepalende en grote beuken in de Roodbaard-aanleg op De Braak;
- Verjongen van bomenlanen en behoud van de paddestoelenflora op Vennebroek;
- Verhogen doodhout percentage en verhogen bosstructuur, zonder de parkaanleg te schaden;
- Systematische boomcontrole en FSC (keurmerk voor aantoonbaar goed beheerde bossen);
- Voorlichting

De systematische boomcontrole is niet gebiedsdekkend uitgevoerd. Alleen enkele bomenlanen zijn goed gecontroleerd en onderhouden. Als er ongelukken gebeuren kunnen we niet aantonen dat we voldoen aan de zorgplicht. Hierdoor staat Natuurmonumenten juridisch zwak. Als voorbereiding op velling van oude bomen zal in 2009 een inventarisatie van vleermuis koloniebomen worden uitgevoerd.

Grasland

Binnen de huidige natuurvisies is er altijd gestreefd naar kruidenrijke graslanden.

Na een beweidingbeheer van meer dan 20 jaar is dit streven niet overal gehaald. Een klein aantal percelen heeft wel een bloemrijk karakter. Deze percelen zijn in voorjaar prachtig geel van de boterbloemen. Maar over het algemeen is de kruidenrijkdom niet groter geworden en gaat de verschraling zeer langzaam. Daarom zullen we de graslanden intensiever moeten beheren, in de vorm van extra maaien en afvoeren. Bekalking of eventueel bemesting met ruige stalmest zal ook noodzakelijk zijn. De verruiging met ridderzuring en distels is wel met succes tegengegaan. De gazons op De Braak hebben zich na het jarenlange hooilandbeheer ontwikkeld tot mooie bloemrijke graslanden met stinsplanten.

Laantje in de Braak
foto Leo Stockmann

Landschapselementen

Het beheer van de landschapselementen op De Braak als de berceau, heggen en het doolhof is goed te noemen. Wederom deels te danken aan het intensieve beheer door de vrijwilligers. Er liggen enkele houtwallen en singels op de landgoederen. Deze elementen maken vaak deel uit van de lanenstructuur. De meeste elementen worden niet periodiek afgezet. Het is wel wenselijk om deze elementen geleidelijk te dunnen. De enige singel die

afgezet moet worden is de singel op Vennebroek, grenzend aan het Friesche Veen.

Water

De waterhuishouding is niet cruciaal voor de ontwikkeling van de gewenste natuurtypen. Verlagen van de grondwaterstand hebben wel geleid tot het droogvallen van de waterpartijen op De Duinen.

Recreatie

De landgoederen worden gewaardeerd, en vaak bezocht, door mensen uit de omgeving. Deze recreatiedruk biedt voor Natuurmonumenten zowel kansen als bedreigingen. Deze hoge recreatiedruk brengt met zich mee dat het huidige aantal uren voor toezicht of gastheerschap gehandhaafd moeten blijven.

Jacob de Bruin (Natuurmonumenten)

Programma afdeling Zuidlaren

Donderdag 5 november	Lezing over ontwikkelingen in het Kniphorstbos en de Strubben door Berno Strootman Het Veerhuis 20.15 uur
Zaterdag 7 november	Nationale Natuurwerkdag Locatie in Zuidlaren en omgeving zal nog bekend worden gemaakt
Zondag 8 november	Excursie naar het Kniphorstbos en de Strubben Start 10.00 uur dorpskerk naast Laarwoud.
Donderdag 19 november	Lezing over sterren door Bob Hoogeveen Het Veerhuis 20.15 uur
Donderdag 10 december	Lezing over Kleine roofdieren door Aaldrik Pot Het Veerhuis 20.15 uur

Entree van de tuin van Heikie Hoeksma foto Leo Stockmann

Schilderachtige borders en terrasjes met kuip- en potplanten

De lezing van Heikie Hoeksma op 10 maart trok 34 belangstellenden naar het Dorpshuis. Heikie bezit een duizend vierkante meter grote tuin bij zijn kleine, witte huis aan de Krûswei te Harkema (Frl.). Hij vertelde boeiend over de tuinkunst zoals hij die toepast en waarvoor hij internationale belangstelling en waardering krijgt. De dia's die hij liet zien toonden de meest prachtige kleurencomposities. Na afloop meldden zich 12 personen aan voor de excursie naar de tuin. Die vond plaats op 22 augustus, met helaas maar 6 deelnemers, schrijver dezes en 5 dames. Om 10 uur waren we bij de tuin. De zon scheen al uitbundig. De kleurenpracht van de vele, vele bloemen straalde ons tegemoet. We kregen uitleg over opbouw van de

borders en over compositie van soorten. Erg belangrijk is ook de rol van het licht die door de composities heen schijnt. Eigenlijk onnodig te vermelden hoeveel werk er wel niet gedaan moet worden om zo iets prachtigs te verkrijgen. We genoten volop. Ook van de vele vlinders trouwens: o.a. witjes, atalanta's, distelvlinders, kleine vossen, dagpauwogen en een gehakelde aurelia. Op een knus terrasje dronken we koffie en stelden we nog allerlei vragen aan de tuinkunstenaar, een man die behalve veel van planten en weidevogels weet, ook dichter is en troubadour. Ja, bijzonder mag je hem wel noemen.

Leo Stockmann

Heikie Hoeksma (met hoed) geeft uitleg. (foto Leo Stockmann)

Herstel historische vlechthekken langs de houtwal aan de Klaproos.

Tussen de Helmerdijk en de Klaproos zijn in de houtwal aan de zuidkant van de Helmerdijk knoestige stammen te zien met vrij warrige, korte en dikke zijtakken. Dit zijn de restanten van heggen, die in het verleden zo werden gesnoeid en behandeld dat er een dichte afscheiding ontstond. Dat ging op de volgende manier: Als de jonge boompjes een bepaalde hoogte hadden bereikt werden de zijtakken in elkaar gevlochten, zodat men in de

loop van de tijd een zeer dichte afscheiding kreeg, die niet alleen als perceelsafscheiding, maar vooral ook als veekering diende.

De gemeente heeft de historische waarde van deze oude stammen op waarde weten te schatten en is in overleg met de buurtbewoners en het IVN met plannen gekomen om de oude vlechtelementen te versterken. Daarvoor is het bos ter plekke een beetje uitgedund om de waardevolle oude stammen vrij te stellen, zodat ze wat meer opvallen en tegelijkertijd meer licht krijgen waardoor de groei wordt gestimuleerd. In de maand april is hier door de mensen van de gemeente een heg aangeplant die op de duur een nieuwe vlechtheg moet gaan vormen. Meest bijzondere planten in de houtwal zijn eikvaren en salomonszegel.

Ynze de Boer

De heren Bousema en Eissens planten nieuwe vlechthekken.

Voorjaar en Zomer in het vlinderkampje “De Duinen”

Voor de werkgroep eindigde de winterslaap begin maart. Veel werk werd verzet om het vlinderkampje nog aantrekkelijker te maken. De compostinrichting is klaar, de pergola staat bij de entree van de cultuurtuin,

de regenton achter de berging vangt het nodige water op, het door de jeugdgroep gebouwde insectenhotel wordt omringd door een houten en betonnen warmtemuur. Ook kwam er een nieuwe gast, de dikke dame. Zij is (was) een Hollandse linde die 70 jaar achter het gemeentehuis aan de Prinses Irenelaan stond. Haar gezondheid was slecht en ze werd gekapt. Nu ligt ze te rusten op ons vlinderkampje, er komen zelfs nog enkele takjes met blad uit. De dikrandtonderzwam zal het afbrekende werk verder doen. Het onderhoud van het vlinderkampje vraagt de nodige aandacht, we zijn blij met de nieuwe maaimachine voor het maaien van de graspaden. Er zijn meerdere werkgroepleden (en hun familie) die maaien leuk vinden! De weide en de begroeiing tussen de struiken maait Fokke Nijdam met de zeis. Al met al blijkt dit een goed vlinderjaar te zijn. Wat zien we zoal? Behalve de “gewone” soorten als citroentje, witjes, dagpauwoog, gehakkelde aurelia etc. is de waarneming van een eikenpage (in de berging) bijzonder. De invasie van distelvlinders die gebleekt uit Afrika kwamen is ook aan het vlinderkampje niet voorbij gegaan. Er werden op een zonnige middag 15 exemplaren geteld. Later in augustus zagen we een zwart witte distelvlinder. Het oranje ontbrak. De vlinderstichting meldde dat dit het derde exemplaar in Nederland was.

De zomer is ook gebruikt om het vlinderkampje voor te bereiden op de officiële opening op 19 september. Elders in het Groentje leest en ziet u daar meer over.

De werkgroep gaat met enthousiasme verder. Nu de inrichting van het vlinderkampje gereed is zullen we ons naast het beheer meer richten op de educatie, het inventariseren van insecten en planten en het monitoren ervan. Intussen hebben vele mensen, jong en oud, het vlinderkampje ontdekt. Sommigen komen met rollator of kinderwagen. Ze genieten van de vlinders, libellen, bijen, de planten, de kleurenpracht en de rust!

Tineke van den Berg

Opening vlinderkampje 19 september

Alles straalde. De zon, de planten, de insecten en de mensen. Een prachtige dag voor de officiële opening van het vlinderkampje.

Om 13.00 uur verwelkomde Jille Eilander de genodigden, die (financiële) steun voor de realisatie van het vlinderkampje hadden gegeven. Ze konden zien wat er tot stand was gebracht, bijna 3 jaar na de eerste bijeenkomst van de werkgroep vlinderkampje.

Ongeveer 75 mensen hoorden na 14.00 uur de lovende woorden van burgemeester Frank van Zuilen, van Erik Bethlehem, districtshoofd van Natuurmonumenten, van IVN voorzitter Leo Stockmann, van IVN consulente Marit Stokkentreef. Veel lof voor de prestatie, voor de schitterende locatie en voor het vrijwilligerswerk. Het IVN heeft met het vlinderkampje een bijzondere eigen plek!

Burgemeester Van Zuilen trok vervolgens vastberaden het vlinderlaken van het informatiebord. Een mooie, kleurrijke plattegrond van het vlinderkampje vergezeld van duidelijke regels en een lijst van subsidiënten kwam te voorschijn. Ada Zoon en Mariet Wilkens kunnen er hebben van hun werk!

Naar schatting meer dan 100 mensen hebben die warme zaterdagmiddag genoten van ons vlinderkampje, de bloemen, de vele vlinders en van de heerlijke drankjes die Ada en Mariet schonken.

Tineke van den Berg

Opening Vlindertuin

(foto Ynze de Boer)

Basis-vogelcursus IVN Eelde-Paterswolde

De eerder gehouden cursussen waren een succes, dus is er alles voor te zeggen opnieuw een cursus te verzorgen.

Onderwerpen die behandeld worden

- Vogels rondom huis
- Bosvogels
- Akker- en weidevogels
- Water- en rietvogels
- Vogels langs de kust / trekvogels
- Vogelzang

Gedacht wordt aan 4 theorieavonden en 4 excursies. Aanvang cursus begin - half maart 2010, met om de twee weken een avond en een aansluitende excursie op de zaterdag.

Reken op cursuskosten van ca. € 50,-

Belangstelling? U kunt zich reeds aanmelden bij Willem Zandt, telefonisch 050-3094264 of e-mail wzandt@hetnet.nl

Steenuilen in Eelde e.o.

Het jaar 2009 was voor de steenuil en de steenuilenwerkgroep van Eelde en omgeving een erg mooi jaar. Tijdens de geluidsinventarisaties in februari en maart vonden we 11 territoria. Ten opzichte van 2008 riep de steenuil op vier extra plaatsen terug. In mei troffen we ook vier extra bezette kasten aan, zodat het totaal van één naar vijf bezette kasten ging dit jaar. Het aantal eieren steeg naar totaal 19 waarvan er 17 werkelijk uitkwamen. Van deze 17 jongen kwamen er helaas nog twee om voor het uitvliegen. Toen we bij deze kast kwamen om de twee jongen te ringen, troffen we nog maar een jong aan. Dit jong was dood. Aangezien zijn kop er af was gebeten doet het ons vermoeden dat de kast is gepredeerd door de steenmarter. Dit betreft dus het mislukte broedsel. Al met al komen we op 15 uitgevlogen jongen over de vijf bezette kasten. Hiermee komen we op een gemiddelde

van 3 uitgevlogen jongen per bezette kast. Wanneer we de cijfers van de provincie Drenthe bekijken valt het op dat ook hier het aantal territoria is gestegen, maar het aantal uitgevlogen jongen is gedaald. Het aantal mislukte broedpogingen is gestegen, en hier ligt voor de komende jaren dan ook een grote uitdaging. Hoe gaan we de steenuil en hun broedplaatsen beschermen tegen predatoren.

De resultaten:

Resultaten - Steenuilen Eelde e.o.		
	2008	2009
Aantal territoria	7	11
Bewoonde kasten	1	5
Mislukt (=...%)	0	1 (20%)
Aantal eieren	2	19
Gemiddeld per kast	2	3,8
Aantal jongen	1	15
Gemiddeld per kast	1,0	3,0

Resultaten 2008 - Steenuilen in Drenthe		
	2008	2009
Aantal territoria	90	100
Bewoonde kasten	63	65
Mislukt (=...%)	17 (27%)	21 (33%)
Aantal eieren	233	229
Gemiddeld per kast	3,70	3,52
Aantal jongen	147	129
Gemiddeld per kast	2,33	1,98

Naast bovenstaande resultaten hebben we nog wat leuke dingen gedaan. 1 april 2009 hebben we een erg leuke ochtend gehad in het bijzijn van

Vogelbescherming Nederland, Nationale Postcode loterij, IVN leden en kinderen van de basisschool de Ekkel. Deze ochtend kregen wij een cheque van €5000,- voor ons project in de omgeving Eelde. (meer hierover op www.steenuildrenthe.nl) Voor dit project hebben we 17 scholen bezocht om hier een les te verzorgen over de steenuil en daarna een speurtocht met de kinderen in het “veld” te doen.

Eind april hebben we met bewoners van Bunne en Winde een fietstocht verzorgt door hun eigen dorpen. Deze fietstocht werd voorafgegaan door een presentatie over de steenuil. Een maal op de fiets hebben we de mensen laten zien waar een steenuilterritorium aan moet voldoen. Wat is er al goed en wat kan er beter. Tijdens deze tocht fietsten er zestig zeer enthousiaste bewoners mee, waarvan er twaalf zich hebben aangemeld om in aanmerking te komen voor een steenuilkast. Ook bootbouwer Roel Nijdam uit Bunne fietste mee. Hij gaf aan ons werk te gaan sponsoren met steenuilkasten. Deze kasten stelt hij gratis beschikbaar om in de dorpen Bunne en Winde te plaatsen. Ondertussen zijn de eerste zes hightech steenuilkasten klaar. De betrokkenheid van bewoners is erg groot. We kunnen dus spreken van een zeer succesvol steenuilenjaar in de omgeving Eelde.

Voor meer informatie over de steenuil in het mooie Drenthe kunt u kijken op www.steenuildrenthe.nl of mailen naar info@steenuildrenthe.nl.
Met vriendelijke groet,

Steenuilenwerkgroep IVN.

VERZOEK OM OUDE NUMMERS VAN GROEN

Wie heeft nog exemplaren van Groen uit de beginperiode van ons afdelingsblad?

Bij het doorspitten van mijn archief kwam ik tot de ontdekking dat er een aantal afleveringen van Groen ontbreekt.

Namelijk de afleveringen 1 t/m 5,(begin jaren tachtig) en 29 (1997) en 34 (2000).

Wie van de leden heeft nog een van deze Groentjes in zijn bezit en wil die afstaan?

Het zou mooi zijn als we de serie weer compleet zouden kunnen krijgen

Neem contact op met Agaath AB tel. 050-3093113

Onze werkgroepen bestaan uit de volgende medewerkers:

Vogels:	P. Feenstra, M. Hols, J. Kadijk, B.van Manen, J.Meeder, J. Nienhuis, A. Pot-Ellen, S. Rienks, L. Stockmann, R. Warries, T. Westerhoff, W. Zandt, A van der Zijpp, A.en N. Smeenge. Afdeling Vries: H. Eggenhuizen, J. Fekkes, K.Bouwer, M.van Nieff, B. Visch.
Planten:	V. Troost, T. v. d. Berg, Y.de Boer, F. Nijdam, L. Bierdrager, J.Eilander, R.Douma, L. Stockmann, J. v.d. Werff.
Publiciteit:	T.v.d. Berg, Y. de Boer, H. von Eije, L. Stockmann.
Brom:	A. AB, E.de Boer, Y.de Boer, T.v.d. Berg, W. Jonker-ter Veld.
Jeugd:	A. AB, T. v.d. Berg, J. Eilander, F. Nijdam, G. Rietema, G. Geertman, M.de Boer, A. Pot, G. Dijkstra, N. Smeenge.
Natuurlijke historie:	Combinatie Ol Eel/IVN Vanuit IVN: J. Eilander (secretaris), Y. de Boer, F. Nijdam, G. Rietema, H van Bergen.
Vlinderkampje:	R. Douma, A. Zoon, E. Pieters, M. Wilkens, F. Nijdam, Y. de Boer,
Redactie Groen	: L. Stockmann , Y. de Boer
Vormgeving Groen:	G. Rietema
Distributie Groen	: L. Jorritsma
Site:	http://www.ivn.nl/ee/depaterswolde